

Trefniadau Gwrth-dwyll – Cyngor Dinas Casnewydd

Blwyddyn archwilio: 2022-23

Dyddiad cyhoeddi: Gorffennaf 2023

Cyfeirnod y ddogfen: 3620A2023

Paratowyd y ddogfen hon at ddefnydd mewnol Cyngor Dinas Casnewydd fel rhan o waith a gyflawnir/i'w gyflawni yn unol â dyletswydd yr Archwilydd Cyffredinol o dan adran 17 ac adran 61(3) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 sydd i'w fodloni bod corff a archwilir wedi gwneud trefniadau priodol ar gyfer sicrhau economi, Effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd

Ni chymerir cyfrifoldeb gan yr Archwilydd Cyffredinol na staff Archwilio Cymru mewn perthynas ag unrhyw aelod, cyfarwyddwr, swyddog neu weithiwr arall yn rhinwedd ei swydd unigol, nac i unrhyw drydydd parti.

Mewn achos o dderbyn cais am wybodaeth y gall y ddogfen hon fod yn berthnasol iddo, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000.

Mae'r Cod Adran 45 yn nodi'r arfer wrth ymdrin â cheisiadau a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus, gan gynnwys ymgynghori â thrydydd partiön perthnasol. O ran y ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru ac Archwilio Cymru yn drydydd partiön perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynghylch datgelu neu ailddefnyddio'r ddogfen hon at Archwilio Cymru yn swyddog.gwybodaeth@archwilio.cymru.

We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay. Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg. This document is also available in English.

Cynnwys

Mae gan drefniadau gwrth-dwyll y Cyngor wendidau allweddol a allai ddatgelu'r Cyngor i risg uwch o dwyll	4
Yr hyn yr edrychom arno – cwmpas yr archwiliad hwn	5
Pam yr ymgwymerwyd â'r archwiliad hwn	5
Argymhellion	6
Mae gan drefniadau gwrth-dwyll y Cyngor wendidau allweddol a allai ddatgelu'r Cyngor i risg uwch o dwyll	7
Mae gan y Cyngor bolisïau priodol i gefnogi ei ddatganiad gwrth-dwyll ond mae rhai gwendidau allweddol yn y trefniadau i gefnogi'r gwaith o gyflawni twyll.	7
Atodiadau	
Atodiad 1: Cwestiynau allweddol a'r hyn yr ydym yn chwilio amdano	11

Mae gan drefniadau gwrth-dwyll y Cyngor wendidau allweddol a allai ddatgelu'r Cyngor i risg uwch o dwyll

Crynodeb o'r adroddiad

- 1 Yn 2019 ¹ dywedodd adroddiad gan Archwilydd Cyffredinol Cymru yn 2019 nad yw'r gwerth y mae'r sector cyhoeddus yn ei golli i dwyll yn hysbys. Nododd adroddiad gan Swyddfa'r Cabinet² yn 2019 ystod uchaf ac isaf ar gyfer colledion tebygol yng ngwariant y llywodraeth rhwng 0.5% a 5% o'r gwariant. Mae cymhwysu'r amcangyfrifon hynny i gyllideb refeniw gros Cyngor Dinas Casnewydd gwerth £440 miliwn yn 2022-23 yn³ awgrymu y gallai colledion i dwyll a chamgymeriadau fod rhwng £2.2 miliwn a £22 miliwn y flwyddyn.
- 2 Roedd adroddiad pellach o adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru ⁴ ar dwyll a gyhoeddwyd yn 2020 yn gwneud 15 argymhelliad i gyrrff cyhoeddus yng Nghymru.
- 3 Asesom gynnydd y Cyngor wrth ymateb i'r argymhellion hyn, fel rhan o'n gwaith i adolygu a yw'r Cyngor wedi rhoi trefniadau priodol ar waith i sicrhau gwerth am arian wrth ddefnyddio adnoddau.
- 4 Yn gyffredinol, gwelsom fod gan drefniadau gwrth-dwyll y Cyngor wendidau allweddol a allai ddatgelu'r Cyngor i risg uwch o dwyll.
- 5 Gwnaethom hefyd ddau argymhelliad i gryfhau trefniadau'r Cyngor.

¹ Trefniadau Gwrth-dwyll yn Sector Cyhoeddus Cymru, Archwilydd Cyffredinol Cymru, 2019

² [Cross-Government Fraud Landscape Annual Report 2019](#)

³ [Gwariant Refeniw Llywodraeth Leol, StatsCymru, Llywodraeth Cymru](#)

⁴ ['Gwella ein Perfformiad' - Mynd i'r Afael â Thwyll yng Nghymru](#) Archwilydd Cyffredinol Cymru, Gorffennaf 2020

Yr hyn yr edrychom arno – cwmpas yr archwiliad hwn

- 6 Asesom y cynnydd y mae'r Cyngor wedi'i wneud i weithredu'r 15 Argymhelliad a wnaed yn adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru⁵ ar dwyll ac o ganlyniad i ba raddau y mae gan y Cyngor drefniadau priodol ar waith i atal a chanfod twyll ac felly i'w helpu i sicrhau gwerth am arian wrth ddefnyddio adnoddau.
- 7 Cafodd ein hadolygiad ei lywio gan adolygiad o ddogfennau a chyfweliadau'r Cyngor gyda swyddogion sydd â rôl allweddol yn nhrefniadau gwrth-dwyll y Cyngor, Arweinydd y Cyngor a Chadeirydd Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio y Cyngor. Mae ein tystiolaeth yn gyfyngedig i'r ffynonellau hyn.
- 8 Gwnaethom gynnal yr adolygiad yn ystod y cyfnod rhwng mis Mawrth a mis Mai 2023.

Pam yr ydym wedi cynnal yr archwiliad hwn?

- 9 Cynhaliwyd yr archwiliad hwn i helpu i gyflawni dyletswyddau'r Archwilydd Cyffredinol o dan adran 17 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 (Deddf 2004). Nodwyd trefniadau gwrth-dwyll y Cyngor fel risg bosibl i'r Cyngor roi trefniadau priodol ar waith drwy ein hasesiad lleol o risg archwilio. Gwnaethom ymgymryd â'r prosiect lleol hwn sy'n benodol i Gyngor Dinas Casnewydd. Gwnaethom hyn oherwydd ein bod wedi nodi trefniadau gwrth-dwyll o'r Cyngor fel risg bosibl i'r Cyngor roi trefniadau priodol ar waith drwy ein hasesiad lleol o risgiau archwilio.
- 10 Rydym yn ceisio helpu:
 - asesu'r cynnydd y mae'r Cyngor wedi'i wneud wrth weithredu'r 15 Argymhelliad a wnaed yn adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru – '[Gwella ein Perfformiad](#)' – Mynd i'r Afael â Thwyll yng Nghymru', Gorffennaf, 2020;
 - rhoi sicrwydd bod gan y Cyngor drefniadau priodol ar waith i atal a chanfod twyll ac felly i'w helpu i sicrhau gwerth am arian wrth ddefnyddio adnoddau; a
 - nodi meysydd o'r trefniadau y gellir eu cryfhau.
- 11 Nododd adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru ar dwyll a gyhoeddwyd yn 2020 fod rhai uwch arweinwyr y sector cyhoeddus yn amheus ynghylch lefelau twyll o fewn eu sefydliadau. O ganlyniad, maent yn amharod i fuddsoddi mewn trefniadau gwrth-dwyll ac aseinio blaenoriaeth isel i ymchwilio i achosion o dwyll posibl a nodwyd iddynt gan y Fenter Twyll Genedlaethol, er bod llawer o enghreifftiau o elw da ar fuddsoddiad yn y maes hwn. Mae eu safiad yn mynd yn groes i'r holl ymchwil sy'n cael ei wneud gan arweinwyr cydnabyddedig yn y maes fel CIPFA a

⁵ '[Gwella ein Perfformiad](#)' - Mynd i'r Afael â Thwyll yng Nghymru Archwilydd Cyffredinol Cymru, Gorffennaf 2020

Swyddogaeth Gwrth-dwyll Llywodraeth y DU. Pan fydd amheuaeth o'r fath yn codi, nid yw'n seiliedig ar unrhyw waith gwrth-dwyll lleol sylweddol nac asesiadau risg twyll cadarn.

Argymhellion

Mae'r tabl isod yn nodi'r argymhellion a nodwyd gennym yn dilyn yr adolygiad hwn.

Argymhellion

- A1 Dylai'r Cyngor adolygu manteision cost ei drefniadau gwrth-dwyll presennol o safbwynt gwerth am arian i sicrhau ei hun bod trefniadau'n gymesur â'i amcanion ei hun ar gyfer gwrth-dwyll. Wrth wneud hynny, efallai y bydd y Cyngor yn ei chael yn ddefnyddiol myfyrio ar argymhellion yr Archwilydd Cyffredinol yn ei Adroddiad 2020⁶.
- A2 Dylai'r Cyngor gryfhau'r adrodd ar gwrth-dwyll i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio er mwyn galluogi'r Pwyllgor i ymgysylltu'n llawn â threfniadau gwrth-dwyll.

⁶ <https://www.audit.wales/cy/publication/gwella-ein-perfformiad-mynd-ir-afael-thwyll-yng-nghymru> Archwilydd Cyffredinol Cymru, Gorffennaf 2020

Mae gan drefniadau gwrth-dwyll y Cyngor wendidau allweddol a allai ddatgelu'r Cyngor i risg uwch o dwyll

Mae'r Cyngor yn glir ar ei oddefgarwch sero i dwyll a llygredd

- 12 Mae gan y Cyngor Ddatganiad Gwrth-dwyll, Llwgwrwbrwyo a Llygredd clir, a gymeradwywyd gan y Cabinet yn 2021. Mae'n egluro disgwyliadau a gofynion y Cyngor y bydd yr holl unigolion a sefydliadau sy'n gysylltiedig â'r Cyngor yn gweithredu gyda gonestrwydd ac y bydd Aelodau etholedig a gweithwyr ar bob lefel yn arwain drwy esiampl. Mae hefyd yn nodi y bydd y Cyngor yn cynnal diwylliant dim goddefgarwch i dwyll a llygredd.
- 13 Mae Pennaeth Cyllid y Cyngor yn gyfrifol yn gyffredinol am sicrhau effeithiolrwydd amddiffyn ei adnoddau rhag twyll.

Nid yw'r Cyngor yn cynnal asesiad risg o dwyll

- 14 Gwnaethom chwilio am dystiolaeth bod y Cyngor wedi cynnal asesiad risg o dwyll gan ddefnyddio amrywiaeth o ffynonellau megis deallusrwydd cenedlaethol, cuddwybodaeth leol, adroddiadau archwilio a chanlyniadau paru data. Canfuom nad yw'r Cyngor wedi cynnal asesiad risg penodol o dwyll, ac na nodwyd y risg o dwyll ar gofrestr risg gorfforaethol y Cyngor chwaith. Nid yw'r Cyngor ychwaith yn cadw cofnod o golledion ac adferiadau nac yn gosod targedau ar gyfer gwaith gwrth-dwyll a allai helpu i lywio asesiad risg o dwyll yn y dyfodol. Mae'r diffyg asesiad risg o dwyll yn lleihau gallu'r Cyngor i nodi achosion posibl o dwyll, yn ogystal ag unrhyw wendidau yn ei drefniadau gwrth-dwyll neu feysydd sydd â risg uwch o dwyll. Mae hyn yn ei gwneud hi'n anoddach i'r Cyngor dargedu ei adnoddau a'i weithgareddau yn briodol, yn enwedig os a phryd y daw risgiau twyll newydd i'r amlwg.

Mae gan y Cyngor bolisiau priodol i gefnogi ei ddatganiad gwrth-dwyll ond mae rhai gwendidau allweddol yn y trefniadau i gefnogi'r gwaith o gyflawni twyll.

- 15 Mae gan y Cyngor y polisiau perthnasol ar waith i gefnogi ei wrth-dwyll ac mae'n diffinio ei ddull strategol a'i drefniadau ategol ar gyfer gwrth-dwyll o fewn ei ddatganiad gwrth-dwyll, llwgwrwbrwyo a llygredd. Mae'r datganiad hwn yn dwyn ynghyd bolisiau a gweithdrefnau eraill y Cyngor ar gyfer nodi, rheoli ac ymateb i risgiau twyll. Mae'r rhain yn cynnwys:

- Cod Ymddygiad
 - Polisi chwythu'r chwiban
 - mae'r Cyngor yn hyrwyddo mesurau gwrth-dwyll i'w staff gydag amrywiaeth o erthyglau ar fewnwyd y Cyngor.
- 16 Nid oes gan y Cyngor Gynllun Ymateb i Dwyll. Yn hytrach, mae'r Cyngor yn dibynnu ar wybodaeth a phrofiad staff allweddol.
- 17 Er bod Datganiad Llwgwrwobrwyo a Llygredd Gwrth-dwyll y Cyngor yn datgan y bydd rhoi cyhoeddusrwydd i achosion o dwyll / llygredd yn atal twyllwyr rhag ceisio gweithredoedd twyllodrus neu lygredig, nid yw'r Cyngor yn rhoi cyhoeddusrwydd i achosion o dwyll profedig fel mater o drefn.
- 18 Yn ddiweddar, mae'r Cyngor wedi diweddarau ei drefniadau Cofrestr Buddiannau i'w hymgorffori o fewn cofnod canolog o fewn ei gronfeydd data corfforaethol. Mae hyn yn galluogi i gofnodion gael eu dadansoddi'n haws, er enghraifft, i nodi patrymau posibl a allai ddynodi twyll posibl neu risg o dwyll.
- 19 Mae'r Cyngor yn asesu swyddi ar gyfer risg bosibl ar gyfer twyll ac yn tynnu sylw at y swyddi hynny lle mae'r risg o dwyll yn uchel. Wrth recriwtio i'r swyddi hyn, cynhelir sgrinio cyn-gyflogaeth ychwanegol i liniaru yn erbyn y risg hon.
- 20 Mae trefniadau presennol y Cyngor sy'n cefnogi'r gofrestr o anrhegion a lletygarwch yn cael eu rheoli gan adrannau gwasanaeth unigol yn anghyson. Mae hyn yn ei gwneud yn anoddach dadansoddi ar gyfer patrymau twyll neu dwyll posibl. Mae trefniant amnewid newydd yn cael ei ddatblygu ar hyn o bryd a fydd yn cael ei ymgorffori o fewn y system TGCh Adnoddau Dynol corfforaethol.
- 21 Mae hyfforddiant sefydlu ar gyfer staff newydd eu cyflogi yn cynnwys ymwybyddiaeth o dwyll fel rhan o reolaethau a gweithdrefnau y Rheoliadau Ariannol. Mae hyfforddiant gwrth-dwyll effeithiol yn helpu staff i ddehongli polisïau a chodau ymddygiad, gan roi'r hyder a'r sgiliau iddynt roi gwybod am dwyll tybiedig. Fodd bynnag, mae diffyg asesiad risg twyll ar gyfer y Cyngor yn cyfyngu ar effeithiolrwydd hyfforddiant gwrth-dwyll.

Nid oes gan y Cyngor fynediad at arbenigwyr gwrth-dwyll pwrpasol fel mater o drefn i atal, canfod ac ymchwilio i dwyll posibl.

- 22 Mae Tîm Archwilio Mewnol y Cyngor yn adolygu systemau a gweithdrefnau i leihau'r risg o dwyll yn eu rhaglen waith bresennol. Mae Tîm Archwilio Mewnol y Cyngor hefyd fel arfer yn gyfrifol am ymchwilio i achosion posibl o dwyll yn yr achosion cyntaf, ar wahân i dwyll budd-dal tai posibl. Nid oes swyddogion gwrth-dwyll arbenigol o fewn y tîm archwilio mewnol, ac nid oes darpariaeth ar waith i ddarparu hyfforddiant gwrth-dwyll arbenigol i aelodau'r tîm.
- Nid yw'r Cyngor wedi nodi adnoddau ariannol penodol i brynu cymorth gwrth-dwyll arbenigol ychwanegol, a lle bo swyddogion o'r farn y byddai angen cymeradwyo'r cyllid angenrheidiol hwn ar gyfer hyn fesul achos. Mae absenoldeb arbenigwyr gwrth-dwyll medrus priodol i atal, canfod ac ymchwilio i amheuaeth o dwyll yn

cynyddu'r risg y bydd y Cyngor yn destun twyll. Mae hyn yn arbennig o berthnasol gan fod natur a lefel y risg o dwyll yn newid dros amser.

Mae'r Cyngor yn cymryd rhan yn y Fenter Twyll Genedlaethol ond nid yw'n gwybod a yw'r budd mwyaf yn cael ei gyflawni

23 Mae'r Cyngor yn cymryd rhan yn y National Fraud Initiative⁷. Nid yw'r Cyngor yn defnyddio'r rhestrau gwirio hunanasesu⁸ NFI a gynhyrchwyd gan yr Archwilydd Cyffredinol ar gyfer sefydliadau i hunanarfarnu eu rhan yn yr NFI cyn ac yn ystod ymarferion yr NFI. Mae'r rhestrau gwirio hunan-gydosod hyn mewn dwy ran - un yw cynorthwyo Pwyllgorau Archwilio i adolygu a cheisio sicrwydd drwy herio effeithiolrwydd cyfranogiad eu Cyngor yn yr NFI. Mae'r rhestr wirio arall ar gyfer swyddogion sy'n ymwneud â chynllunio a rheoli ymarfer yr NFI. Nid yw'r Cyngor wedi defnyddio naill ai rhestr wirio hunanasesu. Mae hyn yn golygu efallai nad yw'r Cyngor yn nodi cyfleoedd i wneud y mwyaf o effaith ei ymwneud â'r NFI, ac felly o bosibl yn colli cyfleoedd i nodi achosion o dwyll.

Nid yw'r Cyngor yn cymryd cyfleoedd i gydweithio â sefydliadau eraill i gryfhau ei drefniadau gwrth-dwyll

24 Mae rhannu data i helpu i ddod o hyd i dwyll yn faes sy'n esblygu'n gyflym ac mae wedi cael ei hwyluso gan newidiadau yn y gyfraith. Mae Deddf yr Economi Ddigidol 2017 yn galluogi awdurdodau cyhoeddus i rannu data personol i atal, canfod, ymchwilio ac erlyn twyll yn y sector cyhoeddus. Mae'r Ddeddf yn cydnabod y gallai'r defnydd ehangach o rannu data wella atal, canfod ac ymchwilio i dwyll. Mae'r Cyngor yn rhannu data gyda sefydliadau eraill at ddibenion gwrth-dwyll. Ym mis Ionawr 2011 ymunodd y Cyngor â Chytundeb Cymru ar Rhannu Gwybodaeth Personol (WASPI) fel dull ymarferol o rannu data amlasiantaethol ar gyfer y sector cyhoeddus yng Nghymru. Mae gan y Cyngor drefniadau rhannu data gyda'r Adran Gwaith a Phensiynau at ddibenion gwrth-dwyll hefyd. Fodd bynnag, nid yw'r Cyngor yn rhannu dysgu â sefydliadau eraill yn y sector cyhoeddus lle mae achosion o dwyll wedi'u nodi.

Nid yw Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio'r Cyngor yn cyfrannu at drefniadau gwrth-dwyll y Cyngor

25 Nid yw Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio'r Cyngor (GAC) yn cyfrannu at drefniadau gwrth-dwyll y Cyngor. Nid yw wedi cael unrhyw adroddiadau ar drefniadau gwrth-dwyll y Cyngor na'r risg o dwyll ers o leiaf dwy flynedd. Yn yr un modd, ni adroddwyd am unrhyw ddata llwyth achosion ymchwiliadau disgyblu na

⁷ Archwilio Cymru, Y Fenter Twyll Genedlaethol, Hydref 2022

⁸ Menter Twyll Genedlaethol | Archwilio Cymru, rhestr wirio hunanasesu

thwyll na gwybodaeth gysylltiedig i GAC yn ystod y ddwy flynedd ddiwethaf. Mae adrodd ar dwyll i'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu cynghorau yn bwysig. Er enghraifft, gall roi'r wybodaeth a'r wybodaeth sydd ei hangen ar GAC i'w herio a'u craffu. Gall GAC hefyd hyrwyddo'r neges na fydd twyll yn cael ei oddef, gan gefnogi gwaith swyddogion sy'n gyfrifol am drefniadau a gweithgarwch gwrth-dwyll. Mae'r diffyg adrodd i'r GAC yn wendid sylweddol yn nhrefniadau'r Cyngor, ac mae'n golygu nad oes gan y GAC sicrwydd ynghylch priodoldeb neu effeithiolrwydd gweithgarwch gwrth-dwyll y Cyngor.

Atodiad 1

Cwestiynau a meini prawf archwilio

Prif gwestiwn archwilio – Ydy'r Cyngor wedi rhoi trefniadau priodol ar waith i sicrhau gwerth am arian yn ei ddull o atal a chanfod twyll?

Cwestiynau	Meini prawf archwilio (yr hyn yr ydym yn chwilio amdano)
Arweinyddiaeth a Diwylliant:	
1. Ydy'r Cyngor yn hyrwyddo pwysigrwydd diwylliant gwrth-dwyll da?	<ul style="list-style-type: none">• Mae'r Cyngor wedi gwneud datganiad clir na fydd twyll a gyflawnir yn erbyn y sefydliad gan unrhyw un mewnol neu allanol yn cael ei oddef ac y bydd yn cael ei drin yn y ffordd gryfaf.• Cabinet ac Uwch Dîm Arwain y Cyngor (SLT) yn hyrwyddo gwaith gwrth-dwyll• Mae'r Cyngor yn magu hyder ymhlith gweithwyr bod twyll yn cael ei gymryd o ddifrif, a bod camau'n cael eu cymryd i fynd i'r afael â thwyll.

Fframwaith Rheoli a Rheoli Risg

2. A yw'r Cyngor yn cynnal asesiadau risg cynhwysfawr o dwyll?
- Mae'r Cyngor wedi cynnal asesiad risg trylwyr o dwyll yn ystod y ddwy flynedd ddiwethaf i ddarparu arfarniad gonest o risg ac adnoddau sydd eu hangen i fynd i'r afael â'r risgiau a nodwyd
 - Mae'r asesiad o risg twyll yn seiliedig ar risgiau hysbys o dwyll, meincnodi a gwybodaeth a phrofiad mewnol
 - Mae'r asesiad risg o dwyll wedi:
 - defnyddio staff medrus priodol
 - Ystyriwyd cudd-wybodaeth genedlaethol
 - ystyried deallusrwydd penodol y Cyngor ei hun?
 - Mae'r asesiad risg o dwyll yn cael ei adolygu gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
3. A yw asesiadau risg twyll yn cael eu defnyddio fel adnodd byw a'u hintegreiddio o fewn y fframwaith rheoli risg gyffredinol i sicrhau bod y risgiau hyn yn cael eu rheoli a'u huwchgyfeirio'n briodol yn ôl yr angen?
- Mae'r Cyngor yn ystyried risg twyll fel rhan o'i broses rheoli risg gyffredinol
 - Y risg o nodweddion twyll mewn cofrestrau risg adrannol a/neu gorfforaethol
 - Mae'r Cyngor yn ystyried risg twyll i'w holl systemau ac wedi edrych ar sut i atal a chanfod twyll yn y system ac mae wedi 'profi twyll' ei weithdrefnau mewn meysydd allweddol e.e. caffael, cyflogres, credydwyr
 - Ymgynghorir â staff archwilio gwrth-dwyll/mewnol y Cyngor i brofi polisïau, strategaethau a mentrau newydd ar draws adrannau.

Polisiau a hyfforddiant

4. A oes gan y Cyngor set gynhwysfawr a chyfredol o bolisiau a gweithdrefnau sydd gyda'i gilydd yn cynrychioli strategaeth gydlynol ar gyfer nodi, rheoli ac ymateb i risgiau twyll?

Strategaeth gwrth-dwyll:

- Mae gan y Cyngor strategaeth gwrth-dwyll gyfredol sy'n nodi ei ddull o reoli risgiau twyll ac sy'n diffinio cyfrifoldebau am weithredu.
- Mae'r strategaeth gwrth-dwyll yn cael ei thrawsgyfeirio at bolisiau cysylltiedig eraill h.y. cod ymddygiad, chwythu'r chwiban a chynllun ymateb twyll.
- Mae'r strategaeth gwrth-dwyll wedi cael ei chyfleu i staff ac mae ar gael yn rhwydd i'r holl staff fel dogfen gyfeirio.

Cod Ymddygiad:

- Mae gan y Cyngor God Ymddygiad cyfredol ar waith sy'n nodi safonau a ddisgwylir gan weithwyr a chontractwyr sy'n tynnu sylw at ymddygiadau anfoesegol yn arwain at gamau disgyblu.
- Mae'n ofynnol i holl staff y Cyngor ymrwymo i ofynion y Cod Ymddygiad

Chwythu'r chwiban:

- Mae gan y Cyngor drefniadau chwythu'r chwiban ar waith i sicrhau bod gan staff a phartïon allanol yr hyder i godi pryderon.
- Mae trefniadau chwythu'r chwiban y Cyngor yn cael eu monitro i'w defnyddio i ddangos bod amheuon wedi'u gweithredu arnynt
- Mae polisi chwythu'r chwiban y Cyngor yn gyfredol ac mae'n nodi mecanweithiau clir i godi pryderon yn gyfrinachol am faterion gan gynnwys twyll

Cwestiynau

Meini prawf archwilio (yr hyn yr ydym yn chwilio amdano)

- Mae'n rhaid i gontractwyr a thrydydd partion hefyd gofrestru i bolisi chwythu'r chwiban y Cyngor

Cofrestr Diddordeb:

- Mae'r Cyngor yn cadw ei gofrestr buddiannau'n rheolaidd i gofnodi diddordeb staff ac aelodau
- Cymharir y gofrestr buddiannau yn erbyn cynlluniau dirprwyo ar gyfer cymeradwyo gwariant

- Mae'r Cyngor yn sgrinio cyn cyflogaeth drwy amrywiol wiriadau, e.e. CRB i leihau'r risg o gyflogi staff anonest ac anfoesegol.

- Mae gan y Cyngor bolisi gwrth-lwgrwobrwo a llygredd cyfoes ar waith sy'n cynnwys trefniadau diwydrwydd dyladwy

- Mae'r Cyngor yn cadw cofrestr o anrhegion a lletygarwch a staff yn ymwybodol o'r angen i gofrestru unrhyw anrhegion a lletygarwch a dderbynnir

Mae gan y Cyngor Gynllun Ymateb i Dwyll sy'n cynnwys:

- yn amlinellu'r broses ymchwilio i dwyll gyfan;

Cwestiynau

Meini prawf archwilio (yr hyn yr ydym yn chwilio amdano)

- yn diffinio'n glir rolau a chyfrifoldebau uwch reolwyr ac eraill sy'n ymwneud â'r broses ymchwilio;
- amlinellu gweithdrefnau ar gyfer sicrhau tystiolaeth a chynnal cyfweiliadau;
- yn nodi trefniadau ar gyfer delio â staff dan amheuaeth;
- cynnwys trefniadau ar gyfer pryd a sut, i gysylltu â'r heddlu;
- ymrwmo i ddilyn yr ystod lawn o sancsiynau – disgyblu, rheoleiddiol, sifil a throreddol;
- gwneud yn glir y bydd camau adfer yn cael eu cymryd mewn perthynas â phob colled twyll; a egluro sut y bydd gwersi a ddysgwyd o dwyll yn cael eu defnyddio i gryfhau rheolaethau i atal ail-ddigwydd

- Mae'r Cyngor yn monitro bod honiadau o dwyll yn cael eu hasesu yn unol â'i Gynllun Ymateb i Dwyll.
- Mae'r Cyngor yn ceisio iawn, gan gynnwys adennill asedau ac arian a gollwyd i dwyll lle bo hynny'n bosibl

5. A yw'r rhai sy'n gweithio i'r Cyngor yn derbyn hyfforddiant ymwybyddiaeth o dwyll fel y bo'n briodol i'w rôl i gynyddu effeithiolrwydd sefydliadol wrth atal, canfod ac ymateb i dwyll?

- Mae'r Cyngor yn cynnwys risgiau o dwyll yn ei hyfforddiant sefydlu ar gyfer staff newydd
- Mae'r Cyngor yn sicrhau amllder priodol o hyfforddiant gloywi i'r holl staff ac aelodau etholedig/aelodau annibynnol.
- Cadarnheir effeithiolrwydd hyfforddiant gwrth-dwyll trwy brofi
- Mae hyfforddiant yn cael ei ddiweddarau i adlewyrchu risgiau/materion a thueddiadau sy'n dod i'r amlwg

6. A yw'r Cyngor yn rhoi cyhoeddusrwydd i achosion o dwyll a gyfeiriwyd yn

- Mae'r Cyngor yn rhoi cyhoeddusrwydd i dwyll profedig a'r camau a gymerwyd mewn ymateb i'r twyllau fel rhwystr

Cwestiynau	Meini prawf archwilio (yr hyn yr ydym yn chwilio amdano)
<p>llwyddiannus i ail-orfodi neges gadarn na fydd twyll yn cael ei oddef?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae gan y Cyngor ymgyrchoedd cyhoeddusrwydd mewnol ac allanol i hyrwyddo gwaith gwrth-dwyll, ac mae'n sicrhau bod y dudalen we gwrth-dwyll yn cael ei diweddarau â gwybodaeth berthnasol a chyhoeddusrwydd • Mae'r Cyngor yn ymgymryd â gwaith gwrth-dwyll rhagweithiol mewn ymgais i leihau'r tebygolrwydd y bydd twyll yn digwydd
<p>Gallu ac arbenigedd</p>	
<p>7. A oes gan y Cyngor ddigon o gapasiti i sicrhau bod adnoddau ar gyfer gwaith gwrth-dwyll yn effeithiol, fel bod ymchwiliadau'n cael eu cynnal yn broffesiynol ac mewn modd sy'n arwain at sancsiynau llwyddiannus yn erbyn y tramgwyddwyr ac adfer colledion?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae gan y Cyngor swyddog sydd â chyfrifoldeb dynodedig am wrth-dwyll sydd â chefnogaeth yr uwch dîm arweinyddiaeth a'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio • Mae gan y Cyngor strwythur staffio gyda dynodiad clir a llinellau atebolrwydd clir a chyfathrebu mewnol da mewn perthynas â gwrth-dwyll • Mae'r Cyngor yn buddsoddi mewn gwrth-dwyll ac yn prynu gwasanaethau os nad oes capasiti yn fewnol. Er enghraifft, trefniadau i gael mynediad at dimau ymchwilio i dwyll arbenigol, gan gynnwys: gwyliadwriaeth, fforensig cyfrifiadurol, adfer asedau, ymchwiliadau ariannol
<p>8. A oes gan y Cyngor fynediad at staff gwrth-dwyll hyfforddedig sy'n bodloni</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae gan y Cyngor (neu mae ganddo fynediad at) arbenigwyr gwrth-dwyll cymwys, hyfforddedig ac achrededig i ymchwilio i amheuaeth o dwyll. Os yw'r gwaith hwn yn cael ei wneud gan dimau Archwilio Mewnol dylid hyfforddi'r timau hynny yn y maes hwn

Cwestiynau

Meini prawf archwilio (yr hyn yr ydym yn chwilio amdano)

safonau proffesiynol
cydnabyddedig?

Offer a Data

9. A oes gan y Cyngor ymatebion gwrth-dwyll deinamig ac ystwyth sy'n cynyddu'r tebygolrwydd o gamau gorfodi llwyddiannus?

- Mae strategaeth gwrth-dwyll y Cyngor yn cynnwys dulliau rhagweithiol ac ymatebol
- Mae gan y sefydliad gynllun gwrth-dwyll blynyddol lle mae'r rhaglen waith yn gytbwys
- Mae tystiolaeth bod buddsoddiad y Cyngor mewn gwrth-dwyll yn seiliedig ar benderfyniad gwybodus sy'n deillio o asesiad risg o dwyll sy'n amlygu'r risgiau ac yna'n pennu'r adnoddau sydd eu hangen i fynd i'r afael â'r risgiau hyn.
- Mae tystiolaeth o gamau gweithredu yn cael eu cymryd yn gyflym os canfyddir nad yw rheolaethau mewnol yn perfformio cystal â'r bwriad. Er enghraifft, drwy archwiliad mewnol, archwilio allanol, Menter Twyll Genedlaethol (NFI)
- Lle mae twyll wedi digwydd, mae tystiolaeth o ddysgu ar ôl digwyddiadau lle mae sefydliad yn edrych ar sut digwyddodd y twyll a thueddiadau posibl i ddysgu o hyn a lleihau digwyddiadau yn y dyfodol.

10. A yw'r Cyngor yn ceisio ac yn cofleidio cyfleoedd newydd i arloesi gyda dadansoddeg data i

- Mae'r Cyngor yn defnyddio paru data, sy'n cynnwys cymharu setiau o ddata o fewn neu ar draws sefydliadau, i dynnu sylw at anghysondebau y gellir eu defnyddio i helpu i atal a chanfod twyll.
 - Ceisio gwneud y mwyaf o waith y National Fraud Initiative (NFI)

Cwestiynau

Meini prawf archwilio (yr hyn yr ydym yn chwilio amdano)

gryfhau atal a chanfod twyll?

- Cyfleoedd eraill y tu hwnt i NFI
- Pan nodwyd achosion o dwyll, mae'r gwendidau y tu ôl i'r twyll hyn yn cael eu bwydo'n ôl i adrannau i systemau profi twyll.

Cydweithio

11.A yw'r Cyngor yn gweithio gyda sefydliadau eraill o dan Ddeddf yr Economi Ddigidol ac yn defnyddio datblygiadau mewn dadansoddi data, i rannu data a gwybodaeth i helpu i ddod o hyd i dwyll a'i frwydro?

- Mae strategaeth gwrth-dwyll y Cyngor yn cynnwys partneriaethau cydweithio â sefydliadau eraill i reoli risgiau lle bo hynny'n briodol.
- Mae gan y Cyngor brotocolau ar waith i hwyluso cyd-weithio a rhannu gwybodaeth â chyrrff allanol e.e. memorandwm cyd-ddealltwriaeth sy'n nodi'r trefniadau ar gyfer rhannu data
- Mae tystiolaeth bod y sefydliad yn cymhwys o'r dysgu drwy gydweithio i helpu i lywio asesiadau risg
- NFI cydweithio

Cwestiynau

Meini prawf archwilio (yr hyn yr ydym yn chwilio amdano)

Adrodd a Chraffu

12. A yw'r Cyngor yn coladu gwybodaeth am golledion ac adferiadau a rhannu gwybodaeth am dwyll gyda sefydliadau'r sector cyhoeddus i sefydlu darlun cenedlaethol mwy cywir, cryfhau rheolaethau, a gwella monitro a chefnogi gweithredu wedi'i dargedu?

- Mae'r Cyngor yn cadw cofnod o golledion twyll ac adferiadau.
- Mae gan y Cyngor fethodoleg benodol i sicrhau y gellir amcangyfrif colledion o dwyll yn gyson a chefnogi asesiad risg mwy cywir
- Mae'r Cyngor wedi gosod amcanion a thargedau ar gyfer gwaith gwrth-dwyll ac yn monitro perfformiad

13. Is Pwyllgorau Llywodraethu ac Archwilio (GAC) y Cyngor yn ymgysylltu'n llawn â gwrth-dwyll, gan ddarparu cefnogaeth a chyfarwyddyd, monitro a dwyn swyddogion i gyfrif?

- Mae'r GAC yn cymryd rhan weithredol mewn gwrth-dwyll ac yn deall amgylchedd rheoli'r Cyngor a risgiau gan gynnwys risgiau twyll.
- Mae'r GAC yn derbyn gwybodaeth am lwyth achosion twyll a chynnydd yn rheolaidd (o leiaf ddwywaith y flwyddyn)
- Mae gwaith y tîm gwrth-dwyll yn cael ei adolygu gan GAC i sicrhau bod ei berfformiad yn bodloni gofynion / safonau ansawdd

Archwilio Cymru
1 Cwr y Ddinas
Caerdydd CF10 4BZ

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: posy@archwilio.cymru

Gwefan www.archwilio.cymru

We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English.
Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg.